

VLAD, AUREL

n. 25 ianuarie 1875, Orăștie, jud. Hunedoara
d. 02 iulie 1953, Sighet, Maramureș

S-a născut în familia avocatului Alexandru Claudiu Vlad – secretar la magistratura orașului, căsătorit cu Aurelia (octombrie 1871), una dintre fiicele marelui cărturar George Barițiu.

Aurel Vlad urmează școala primară și apoi Liceul reformat maghiar „Kún” din Orăștie, obținând în toate clasele cele mai bune rezultate. A dovedit că are înclinație, în special, spre matematici și limba latină. La sfârșitul liceului traducea, fără dicționar, din Tacitus, în timp ce profesorul de matematici considera că timp de

25 de ani de când profesează, n-a avut elev atât de bun. Opțiunea spre o asemenea școală s-a datorat în primul rând posibilităților restrânse ale familiei de a-l da la alte școli. Atunci când i s-a decis soarta, Barițiu îi scria Octaviei: „De nu va învăța limba maghiară bine de mic, fiind aceea limbă foarte grea, când va fi mai mare nu o va mai învăța, și va păți rău mai târziu...”

În 1893, Aurel Vlad își ia examenul de bacalaureat, reușind să fie din nou cel mai bun.

Fiul său Mircea Vlad făcea afirmația că Aurel Vlad era interesat să urmeze politehnica, dat fiind interesul pentru matematici, dar lipsindu-i sprijinul material – își pierde tatăl, iar apoi bunicul, pe G. Barițiu – dar și conștient că această carieră deschidea perspective reduse românilor din Imperiu, el se hotărăște să urmeze științele juridice în capitala maghiară.

Pe parcursul anilor de studii universitare va beneficia și de o bursă din partea Fundației Gojdu.

În anii studenției se implică în toate acțiunile organizate de studenții români, slovaci, sârbi din centre ca Budapesta, Viena, Graz. Acum leagă prietenii cu unii dintre cei care la vârsta maturității politice vor conduce mișcările naționale în anii dramatici de la finalul Marelui Război. Dintre toți, cea mai trainică prietenie o leagă cu Maniu și Vaida Voevod, care a durat până la finele vieții lor.

Aurel Vlad se stabilește inițial la Deva (1900), unde își deschide cabinet avocațial, fiind susținut de dr. Francisc Hossu-Longin, care îl vedea viitorul lider al reprezentanților românilor în Congregația comitatului. Pregătirea și calitățile sale, acțiunile prin care s-a remarcat până la aceea dată, l-au recomandat lui Ioan Mișu, care îl alege să-i succedă la conducerea Băncii Ardeleana din Orăștie. Devenit director executiv al puternicei instituții financiare orăștience, Vlad avea să își mute și cabinetul avocațial, și se alătură noului său mentor în conducerea instituțiilor fondate până la aceea dată în Orăștie (Despătământul IX al Astrei -1891, Reuniunea economică - 1898, Reuniunea de înmormântare - 1897, Casina română - 1883 etc.). Aici apăruse *Revista Orăștiei* (1895-1899), urmată de *Bunul econom* (începând din 1900), fapt ce a prilejuit formarea unui colectiv cu experiență jurnalistică.

Poziția de director de bancă, cabinetul avocațial, susținerea grupului de intelectuali orăștieni îi creează un statut aparte în rândul tinerei generații pregătite să se implice în revigorarea mișcării naționale. Prin urmare, pe tot parcursul anului 1901 Aurel Vlad și Alexandru Vaida Voevod pun la cale o platformă politică care trebuia să aibă ca rezultat o remaniere a liderilor PNR, o revigorare a mișcării naționale. Promovând activismul politic, adică participarea PNR la viața politică, la viața parlamentară prin intrarea în competiția electorală pentru Parlamentul de la Budapesta, Vlad valoriza în fapt capitalul activismului economic și cultural practicat de grupul ce s-a conturat în jurul lui Ioan

Mihu. În primele zile ale anului 1902 la Orăștie apare ziarul *Libertatea*, cu un program îndrăzneț, care era asumat prin semnătură de un mare număr de tineri printre care Vaida Voevod, Victor Bontescu, Nicolae Comșa, Valer Moldovan, Iustin Pop, Liviu Cigărean, Ioan Margita, Ioan Moța etc. Activitatea acestui grup a avut ca rezultat alegerea în vara anului 1903, a lui Aurel Vlad ca deputat al circumscripției Dobra în Parlamentul de la Budapesta, dar mai ales impunerea tacticii activiste în conferința națională a PNR din ianuarie 1905. Cu ocazia conferinței s-a ales o nouă conducere a partidului, dominată de tineri, dar mai ales de membrii grupului neoactivist de la Orăștie.

Fiind membru în conducerea PNR va participa la evenimentele din toamna anului 1918: tratativele româno-maghiare, constituirea Consiliului Național Român Central, elaborarea declarației de la Oradea, dar mai ales în pregătirea Marii Adunări Naționale de la 1 decembrie. Ceea ce puțină lume știe, Aurel Vlad a făcut în nume personal un împrumut de 200.000 cor de la Banca Victoria (Arad), pentru pregătirile necesare marelui eveniment, dar și pentru cheltuielile legate de Gărzile Naționale ce urmau să asigure ordinea.

Dat fiind trecutul său, este ales în Marele Sfat Național fiind desemnat să facă parte din Consiliul Dirigent, ca titular al Resortului de finanțe. Va fi ales deputat în primul Parlament al României Mari, dar va fi desemnat și să conducă Ministerul Finanțelor în guvernul prezidat de Vaida Voevod (1919).

În plan politic, Vlad a rămas foarte activ până la izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, fiind membru al PNR, devenit PNȚ, iar în perioada 1935-1937 l-a urmat pe prietenul său Vaida în Frontul Românesc. A mai făcut parte din două cabinete în timpul guvernării național-țărăniștilor. După război redevine membru al PNȚ fără a se mai implica foarte mult în viața publică.

A condus Banca Ardeleana atât ca director executiv, cât și ca președinte, devenind treptat cel mai mare acționar al acesteia. Până în anul 1918 era printre cei mai bogați români din Transilvania, alături de Ioan Mihu, frații Vaida sau familia Mocioni.

După o viață de luptă, de sacrificii pentru România Mare, comuniștii îl trec primul pe lista celor astat la baza a ceea ce istoriografia românească numește *noaptea demnitarilor* (5/6 mai 1950), în baza căreia foști miniștri, secretari de stat, diplomați români au fost ridicați de Securitate și închiși la Sighet (Colonia Dunărea). Înaintea sa a fost arestat, anchetat și închis și fiul său. Soția sa fusese trimisă cu domiciliul obligatoriu la Blaj, unde trăia, la fel ca și alte persoane din familiile bune ardelenice, în gară. Anuța Vlad s-a stins, de grija unicului lor fiu, Mircea, de lipsa veștilor despre soțul său, în trenul ce o readucea la Orăștie, după eforturile făcute de cumnata sa, Victoria.

Aurel Vlad moare la Sighet la câteva luni distanță de moartea prietenului său de o viață, Iuliu Maniu (5 februarie).